

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Верхньодніпровського районного суду
Дніпропетровської області
22.04.2024

м. Дніпро, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 24.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування Верхньодніпровського районного суду Дніпропетровської області (далі – суд, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Бібля Вікторія Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Крупій Оксана Володимирівна, представник громадської організації.

Керівництво установи:

Бурхан Сергій Михайлович, голова суду (на посаді з 2007 року).

Чуприна Олена Анатоліївна, керівник апарату суду (на посаді з 2010 року).

З 1974 року по теперішній час Верхньодніпровський районний суд Дніпропетровської області (ЄДРПОУ 02890713) розміщений за адресою: вулиця Яблунева, 47, місто Верхньодніпровськ, Кам'янський район, Дніпропетровська область, 51600.

Установа знаходиться в окремій триповерховій будівлі. Установа суду займає два поверхи, на третьому поверсі розміщена окружна прокуратура.

Судочинство у суді здійснює 2 судді з наділеними повноваженнями, у 2 суддів закінчилися повноваження та наявна 1 вакантна посада судді.

Штатна чисельність апарату суду складає 27 штатних одиниць, з них, 2 вакантні посади.

У суді облаштовано один центральний вхід для відвідувачів з наявною табличкою із назвою суду (фото 1).

На вході є кнопка виклику працівника суду, яка на момент відвідування не була відмічена відповідної табличкою. Але під час роботи групи НПМ даний недолік було усунуто та кнопка позначена відповідною табличкою (фото 2).

Наявна система відеонагляду в коридорах установи та по периметру зовні будівлі. Інформація, отримана з камер відеонагляду, зберігається протягом тижня. В конвойному приміщенні здійснюється відеонагляд камер для тримання підсудних (затриманих) працівником суду.

Будівля суду обладнана автоматичною пожежною сигналізацією та охоронною сигналізацією.

У приміщенні встановлені інформаційні стенди з необхідною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України, надання безоплатної правничої допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів (фото 3, фото 4). Є актуальна контактна інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та про

способи звернення у разі порушення прав та інтересів людини і громадянина.

Для здійснення правосуддя суд має канцелярію, архівне приміщення, конвойну кімнату, 4 зали судових засідань, які розміщені на першому поверсі. Для розгляду кримінальних справ, де підсудні (затримані) перебувають під вартою, облаштовано одна зала судового засідання. Інші 3 зали судових засідань використовуються суддями під робочі кабінети (фото 5).

Зала для розгляду кримінальних справ облаштована стаціонарною кабіною для підсудних (засуджених) із металу та захисного органічного скла (фото 6). Кабіна для підсудних розрахована на зали на 3 особи. Зала судового засідання облаштована необхідною комп'ютерною технікою, меблями, кондиціонером, суцільно загартованими вікнами. Є можливість проведення судового засідання у режимі відео конференції.

Щоденно проводиться знезаражування залу судового засідання та конвойного приміщення, в наявності 3 бактерицидні лампи (фото 7).

Для підтримки громадського порядку у суді, запобігання проявам неповаги до суду та припиненні таких проявів, охорону приміщення й іншого майна суду, забезпечення захисту суддів, працівників апарату суду та безпеці учасників судового процесу при вході чергують працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області (фото 8).

Для надання первинної домедичної допомоги громадянам, працівники суду та територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області мають аптечки з необхідними ліками та медичними матеріалами. Працівники суду та конвою, у разі необхідності, викликають швидку допомогу. Два працівника суду пройшли навчання та мають відповідний сертифікат про проходження навчання з надання домедичної допомоги.

Скарги від підсудних (засуджених) осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу суду протягом 2022-2023 років не надходило. Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті підсудних (засуджених) не було.

Конвоювання підсудних (засуджених) до суду в більшості випадків проводиться по вівторках та четвергах.

Конвойне приміщення облаштоване на першому поверсі будівлі, має окремий вхід як з вулиці, так і з внутрішнього коридору (фото 9). Вхідні двері з вулиці та коридору приміщення металеві, без віконця. Внутрішній вхід до конвойного приміщення огорожений металевим решітчастим загородженням. В приміщенні конвойної наявні вікна на зовні. В наявності дві камери для тримання підсудних (затриманих) з ґратчастими дверима, розмір кожної камери 3,8 м², які розраховані на 2 особи кожна. Камери облаштовані зручними лавами. На виконання п. 6.5.2 ДБН в приміщенні конвою облаштовано санітарний вузол для підсудних (засуджених), де є в тому числі умивальник з постійною подачею води. В конвойному приміщенні чисто, регулярно проводиться вологе прибирання (фото 10, фото 11).

Групою НПМ встановлено, що підсудні (засуджені) мають доступ до чистою питної води, в конвойному приміщенні наявні ємкості з питною водою та одноразові стаканчики (фото 12).

Конвоювання підсудних (засуджених) здійснює батальйон конвойної служби № 1 Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області.

Конвоювання підсудних для участі у судовому засіданні з конвойного приміщення здійснюється безпосередньо до зали судового засідання так як обидва приміщення об'єднані між собою.

Приміщення суду в денний час перебуває під охороною працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області, в неробочий час будівля підключена до сигналізації.

З боку керівництва суду перешкод на шляху потрапляння до будівлі установи не було. Керівник апарату суду сприяв роботі групи НПМ.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на гідні умови тримання (ст. 25 Загальної декларації прав людини, ст. 28 Конституції України).

1. Вимогами п. 6.5.2. Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН), передбачено, що у будівлі суду повинно бути три камери на кожен залу судових засідань для розгляду кримінальних справ.

На день відвідування в установі 1 зала судових засідань для розгляду кримінальних справ, відповідно у суді має бути облаштовано 3 камерних приміщень. Натомість в приміщенні конвою облаштовано 2 камери для тримання підсудних (засуджених). Це порушує можливість роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою (фото 13).

Відповідно до технічних документів на будівлю розміри камери для підсудних (засуджених) становлять 3,8 м², тобто камери не відповідають вимогам пункту 6.5.2 ДБН, а саме, не дотримана норма 4 м².

Вищевказані порушення є приводом до подання заяв проти України до Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Ярослав Білоусов проти Росії» (Yaroslav Belousov v. Russia) (заява № 2653/13 і № 60980/14 від 4 жовтня 2016 року) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом з іншими підсудними. За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

2. Конвойне приміщення, яке облаштоване з порушенням вимог п. 6.5.3 ДБН, розташоване на першому поверсі у будівлі суду, має окремий вхід з вулиці для доставки підсудних (засуджених), але на момент роботи групи НМП даний вхід був зачинений та з середини приміщення захарашений старими стільцями (фото 14). Відсутня примусова вентиляція, не встановлений переговорний пристрій з постом в залі судового засідання та з конвойною кімнатою, а також відсутня кнопка подачі тривоги з зали судового засідання до конвойного приміщення. Відсутні також оглядове віконце на вхідних дверях приміщення, металева шафа для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів (фото 15).

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

4. У порушення вимог п. 6.5.2 ДБН, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (ст. 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ст. 21 Конституції України).

5. У порушення вимог п. 11.5 Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), в будівлі суду відсутній санітарний вузол для людей

маломобільних груп населення та людей з обмеженими можливостями (фото 16).

6. Доступ маломобільним групам населення та підсудним (засудженим), що пересуваються на кріслах колісних неможливий до приміщення суду через відсутність пандусу або підйомного механізму (фото 17).

7. У залах судових засідань відсутні окремо передбачені місця для осіб з інвалідністю, які пересуваються на колісних кріслах, що не відповідає вимогам пункту 6.2.1.7. ДБН Інклюзивність.

Порушення права на забезпечення безпеки у суді.

9. Тимчасове укриття в суді відсутнє, що є порушенням Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. Найближче укриття знаходиться на протилежній стороні вулиці.

Окрім цього, працівники та відвідувачі наражають себе на небезпеку під час оповіщення сигналу «повітряна тривога» продовжуючи перебувати у приміщенні суду або на подвір'ї.

В будівлі суду є підвальне приміщення, яке можливо обладнати на простіше укриття, але підвал зачинений, зі слів керівника апарату, підтоплений водою, ключи від замку відсутні.

9. У порушення вимоги п. 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, групою НПМ встановлено, що конвоювання підсудних (засуджених) від спецтранспорту до конвойного приміщення здійснюється через центральний вхід загальними коридорами, відкритими для сторонніх осіб, не дивлячись на те, що суд має окремий вхід для конвоювання підсудних (засуджених) від спецтранспорту. Зазначене призводить до порушення права на безпеку як відвідувачів, працівників суду, так і підсудних (засуджених), а також підвищує ризики потрапляння та передачу заборонених предметів в приміщеннях суду (фото 18).

10. Бокс або загороджена територія для заїзду спеціального конвойного автомобіля відсутні, що порушує вимоги п. 14 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (фото 19).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Дніпропетровській області:

1.Обладнати приміщення для конвою та приміщення для підсудних відповідно до вимог пункту 6.5.3 ДБН, пунктів 9, 10, 12, 13, 14, 15 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, пунктів 3, 11, 3.12, 3.13, 3.14 Інструкції з організації конвоювання затриманих і взятих під варту осіб в ОВС України».

2.Розглянути можливість обладнання будівлі суду найпростішим укриттям.

3.Вирішити питання доступу маломобільним групам населення та підсудним (засудженим), що пересуваються на кріслах колісних до приміщення суду шляхом облаштування пандусу або підйомного механізму.

4.Опрацювати питання щодо збільшення кількості та розміру камер у приміщенні суду до 4 м² відповідно до вимог пункту 6.5.2 ДБН.

5.Вжити заходів щодо облаштування санітарного вузла для користування маломобільними групами населення.

Верхньодніпровський районний суд Дніпропетровської області:

1.Обладнати у приміщенні суду кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими).

2.Розробити ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від спецтранспорту до конвойного приміщення.

3.Вжити заходів щодо облаштування санітарного вузла для користування маломобільними групами населення.

4. Вжити заходів щодо запобігання порушенням, які можуть призводити до порушень прав людини.

Додаток: фотоматеріали на 10 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини**

Вікторія БІБЛЯ

Фото 1

Фото 2

Фото 3

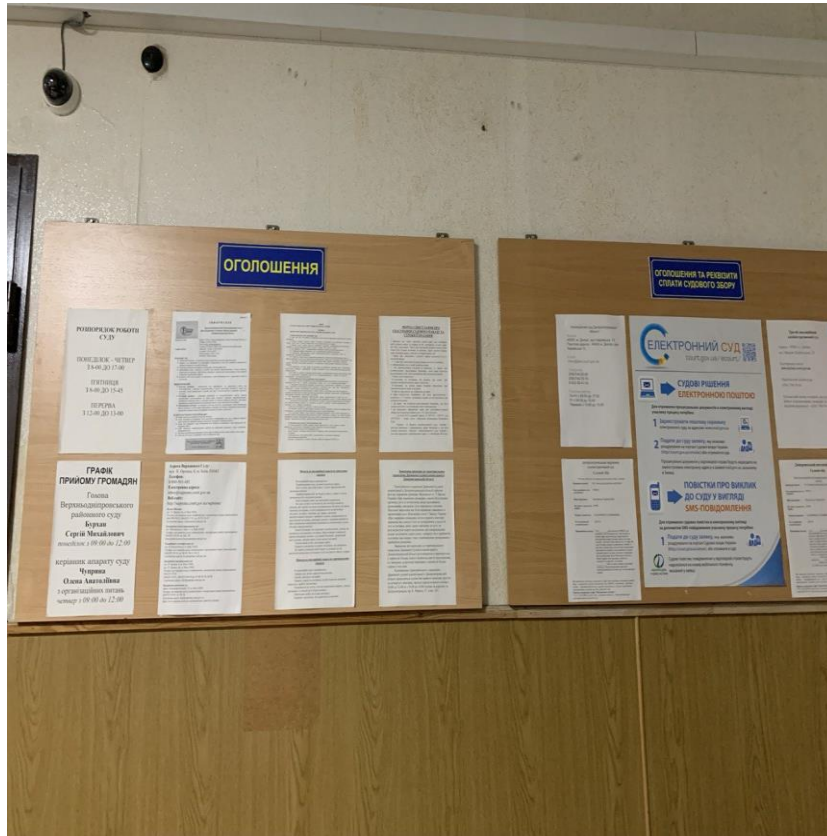

Фото 4

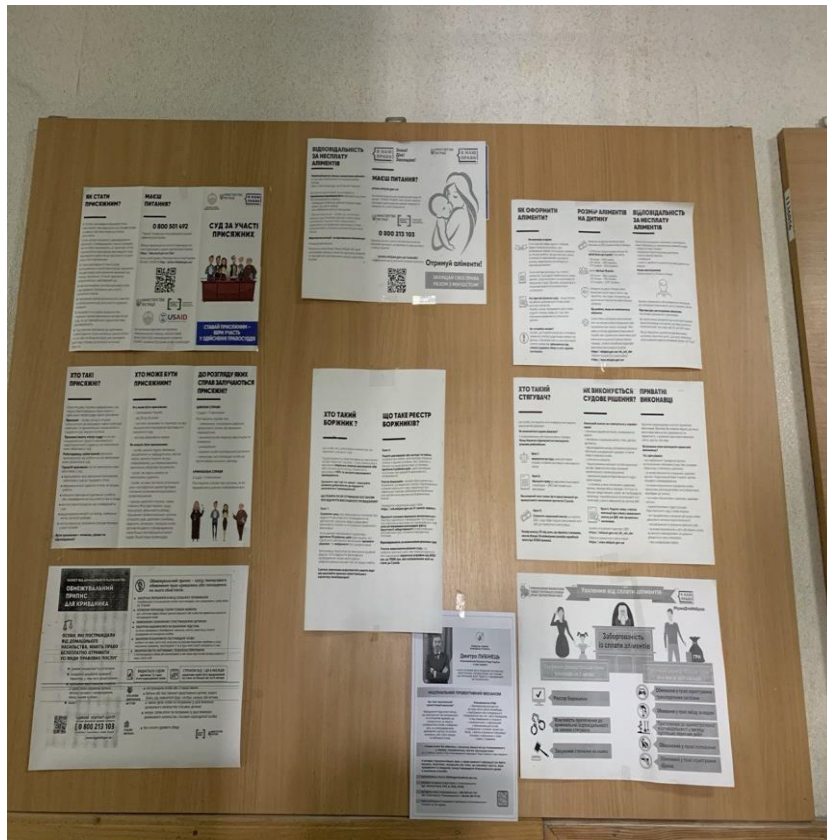

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

Фото 13

Фото 14

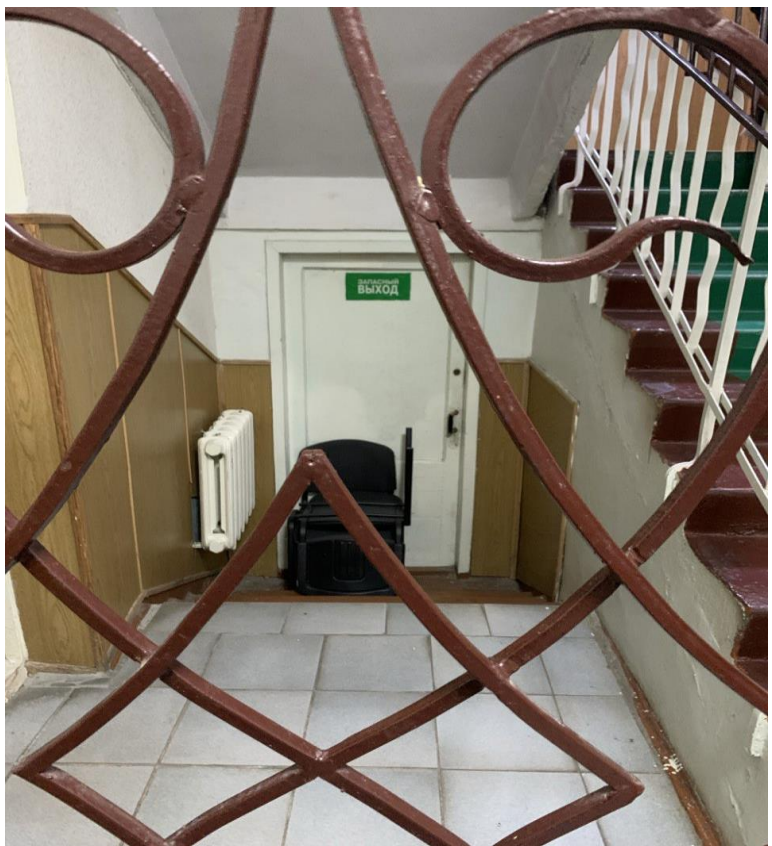

Фото 15

Фото 16

Фото 17

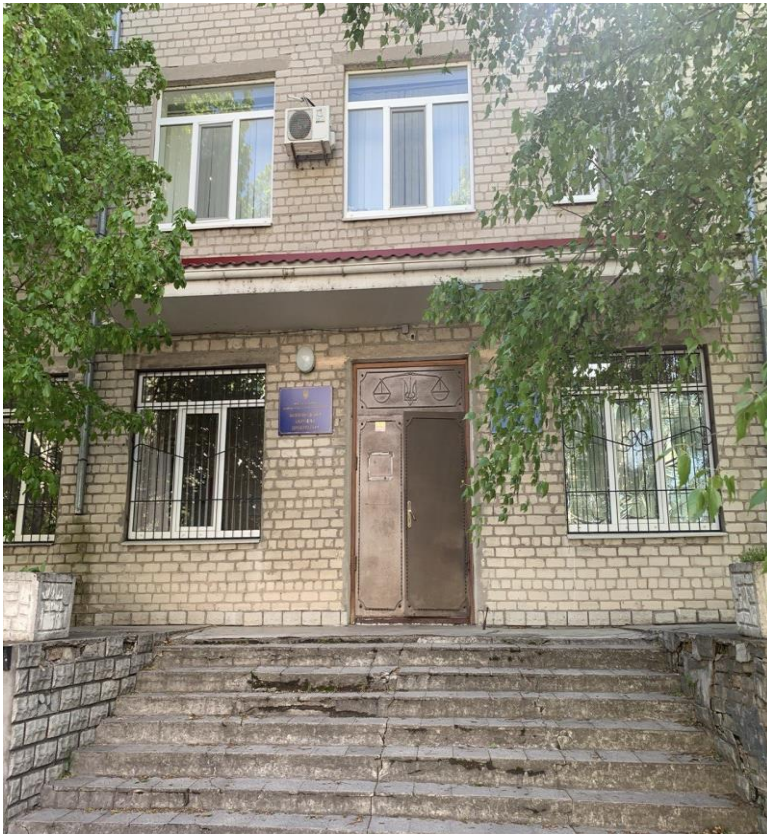

Фото 18

Фото 19

